

СЕКЦІЯ «ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР КУЛЬТУРИ»

СІЖУК МАРІЯ,
студентка група 1 курсу факультету
менеджменту і бізнесу ВП «МФ
КНУКіМ»
Науковий керівник: Борко Т. М.,
к. п. н., доцент

ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРИ МОВИ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

На сьогоднішній день проблема культури мови залишається дискусійною. Гострота ситуації з культурою мови в нашій державі зумовлюється тим, що в багатьох випускників середніх навчальних закладів досить низький рівень культури усного і писемного мовлення, що, на погляд науковців Л. М. Ткач та І. В. Рибалко, зумовлене як постійним перебуванням у російськомовному середовищі, так і недостатньою увагою до цієї важливої ланки роботи при навчанні їх української мови в середніх школах, ліцеях, гімназіях, коледжах та ін. На сьогодні ми маємо майже катастрофічну ситуацію не тільки з культурою мовлення і спілкування студентів, а й з культурою взагалі.

Сучасні тенденції освіти в Україні спрямовані на підготовку студентів як професійно кваліфікованих спеціалістів, посилення комунікабельних здібностей, виховання їх культури. Підготовка студентської молоді вимагає формування мовної культури, оскільки мова і мовлення обслуговують усі види їх діяльності: ділове листування, складання документів, спілкування з державними службовцями та громадянами різного рівня культури тощо.

Потрібно активно розвивати своє мовлення: учитися правильно усно й письмово викладати свої думки, виправляти себе, правильно будувати сказане, шукати найкращі й найдоцільніші варіанти висловлювання. Про те, як треба спілкуватися з оточуючими влучно сказав народ: «Що маєш казати, наперед обміркуй», «Не хочеш почути поганих слів – не кажи їх сам», «Умій сказати, умій змовчати», «Говори мало, слухай багато, а думай ще більше».

Проблема мовлення сучасних студентів як кваліфікованих спеціалістів у майбутньому, на думку дослідників, у тому, що йому притаманні такі негативні риси як низька грамотність та лексична бідність. Бракує сучасному студенту ввічливості, чемності, вміння вислухати співрозмовника, уміння з гідністю вийти з важкої ситуації тільки завдяки доброму слову, а не лихослів'ям або образливими словами. Чистота мовлення вимагає уникати вульгарних і лайливих слів, що не відповідають нормам літературної мови і людської поведінки. Неприємно чути такі слова у студентському колективі. На жаль,

тепер їх вживають не тільки хлопці, а й дівчата, не соромлячись часом і викладачів, перехожих на вулиці, навіть, батьків. Необхідно боротися та викорінити таке явище в мовленні сучасного студентства. У студентському середовищі чуємо: *прийняти міри замість вжити заходи, відкрити двері – відчинити двері, больна – хвора, самий худший – найгірший, слідуючий вопрос – наступне питання, волоси – волосся, серьожки – сережки*. На жаль, в усному мовленні студентів непоодинокими є випадки використання слова *місто* замість *місце* і навпаки, *відноситися* замість *стосуватися*, *відношення* замість *ставлення*, *стосовно* замість *відносно*, *другий* замість *інший*, *рахувати* замість *вважати*. Okремо потрібно сказати про суржик, поширений, на жаль, уже і серед інтелігенції. І вже зовсім неприпустимо культурній і вихованій людині допускати у спілкуванні, а тим більше вживати нецензурні слова, лайку, які, досить часто чути в молодіжній аудиторії. У розмовах студентів часто можна почути жаргонізми, джерелом виникнення яких є спільність інтересів, наприклад: *плавати* (показувати неглибокі знання), *киряти* (уживати спиртні напої), *фара* (око), *халява* (гарне життя), *на халяву* (уже як фразеологізм) – щось одержати, не доклавши зусиль, *зліняти* (зникнути, втекти), *випасти в осад* (заціпеніти від чогось незвичайного), *протикати* (пропустити, забути щось), *пристібатися* (нав'язуватися), *лахати* (сміятися), *дориватися* (приставати до когось), *прикол* (смішна ситуація), *стьоб* (жарт) та ін. Чому молодь уживає такі слова, адже є літературні? Можливо, це пояснюється прагненням бути дотепним, виділятися серед товаришів, прагненням похизуватися своїм «нестандартним» мовленням, «багатим» словниковим запасом. Причини цього явища, на думку Л. М. Ткач та І. В. Рибалко, слід убачати в тому, що швидкий розвиток високотехнологічного інформаційного середовища двох істотно відмінних між собою культур (гуманітарної і технократичної) потребує розв'язання проблеми гуманітаризації, що дає підставу для вирішення мовної проблеми в навчальному процесі. Не говорити про неї – означає не помічати цієї нагальної проблеми, яка існує в усіх сферах нашого суспільства майбутніх фахівців. Ще в 1970–1980-х роках досить виразно проявилася невідповідність між спеціально-професійною і соціально-моральною, загальнокультурною підготовкою студентів. Стало очевидним відставання розвитку загальної культури випускників вищих навчальних закладів від рівня їх освіти. Нерозвиненість культурно-естетичних потреб, заниження моральних критеріїв в оцінці результатів своєї діяльності є характерним для більшості випускників вишів.

Студент як майбутній спеціаліст повинен досягти рівня мовної вправності завдяки мовній освіті, тобто засвоїти правила користування мовою, її лексикою; уміти виражати себе засобами мови, володіти основними формами усного й писемного спілкування (монолог, діалог тощо); володіти фаховою метамовою: володіння терміносистемами, фразеологією, мовними формулами тощо. В інформаційному суспільстві фахівець повинен вміти швидко сприймати будь-яку форму мовлення, схоплювати необхідну інформацію, вести діалоги, керувати системою мовленнєвих комунікацій у межах своєї

компетенції. Слово, мова є одним із інструментів професійної діяльності. Від словникового запасу, рівня культури мови значною мірою залежить імідж студента та його успіх. Як не прикро, але сьогодні дуже модним стало вживання у сучасній професійній лексиці іншомовних слів, відчутним є прагнення активізувати «вичурні» слова, нехтуючи українськими, уникаючи природних для української мови стійких слів, висловів через недостатнє знання лексичного багатства рідної мови. Наприклад, замість зв'язки з *громадськістю* вживається *паблік рілейшенз*; *управління* підмінюється запозиченим з англійської мови словом *менеджмент*; перший компонент сталого сполучення слів *запобіжні заходи* замінюється словом *превентивні*. У писемному мовленні, а частіше – в усному спостерігається тенденція до вживання канцеляризмів, росіянізмів, наприклад, *підпис завіряю – підпис засвідчую, служити підставою – бути підставою, вступати в силу – набувати чинності, по крайній мірі – принаймні, щонайменше, у протилежність – на противагу* та інші. Грамотний фахівець не повинен користуватися суржилом, який є свідченням низької культури мови, незнання української літературної мови, її норм, невміння вільно користуватися нею залежно від сфери й ситуації спілкування. Мовна ситуація України має свою специфіку, що є результатом багатовікового адміністративно-державного, політичного, інформаційного та пов'язаного з ними психологічного тиску на українців, їх мову і культуру.

Щодо нормативності, то перед майбутніми студентами постає завдання розвивати здатність оптимального вибору мовних засобів відповідно до предмету розмови у відповідній професійній діяльності. Естетична функція виявляється в тому, що мова є першоелементом культури, вона виконує функцію спілкування, комунікації. Саме їй властиві закони евфонії, милозвучності, що може бути.

Список використаних джерел

1. Александрова, В. Мовленнєва культура сучасної молоді / Валентина Александрова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – № 8. – Ч. 2. – 2013. – С. 7-11.
2. Львов, М. Р. Риторика. Культура речи: [учеб. пособие для студентов гуманитарных факультетов вузов] / М. Р. Львов – М. : ИЦ «Академия», 2003. – 272 с.
3. Ткач, Л. М. Культура мови як важливий чинник підготовки фахівців-документознавців / Л. М. Ткач, І. В. Рибалко // Дослідження з лексикології і граматики української мови. – Вип. 9, 2010. – С. 291-302.